

တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဝါကျဖွဲ့ပုံ

မောင်မောင်ဦး*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာစကားပုံစာအုပ်တွင် ပါဝင်သော တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဝါကျဖွဲ့ပုံကို သိနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ အလေ့လာခံအဖြစ် မြန်မာစာအဖွဲ့မှ ထုတ်ဝေခဲ့သော 'မြန်မာစကားပုံ' စာအုပ်ကို အသုံးပြုပါသည်။ ယင်းစာအုပ်တွင် ပါဝင်သည့် တိရစ္ဆာန်အချင်းချင်း ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ ဝါကျဖွဲ့ပုံကို ဘာသာဗေဒပညာရပ်ရှုထောင့်မှ တင်ပြရာတွင် တိရစ္ဆာန်အချင်းချင်း ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ အဓိပ္ပာယ်၊ တိရစ္ဆာန်အချင်းချင်း ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ ဝါကျဖွဲ့ပုံ၊ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက် ဟူ၍ ကဏ္ဍ(၃)ခု ပါဝင်မည် ဖြစ်၏။ ဤစာတမ်း၏ တင်ပြချက်များကြောင့် 'မြန်မာစကားပုံ'စာအုပ်တွင် ပါဝင်သော တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏အဓိပ္ပာယ်သာမက ထိုစကားပုံများသည် ဘာသာဗေဒရှုထောင့်အရ မည်သို့မည်ပုံ ဝါကျဖွဲ့ထားသည်ကို သိလာမည် ဖြစ်ပါသည်။

**သောချက်ဝေါဟာရများ - စကားပုံ၊ ဘာသာဗေဒ၊ ဝါကျ၊ ဝါကျရိုး၊
ဝါကျရော။**

နိဒါန်း

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ နေထိုင်ကြသည်။ ထိုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံတွင် ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော စကားပုံများ ရှိကြမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့မှ ဗမာ တစ်နည်း မြန်မာတို့တွင်လည်း စကားပုံများ ရှိသည်။ မြန်မာစကားပုံများတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ထိုစကားပုံများ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ မည်ကဲ့သို့ ရှိသနည်း။ စကားပုံများကို မည်သည့်ပုံစံဖြင့် ဝါကျဖွဲ့ထားသည်ကို သိသင့်ပါသည်။

* ဒေါက်တာ၊ ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်

ခ။ ပြုစုရသော ရည်ရွယ်ချက်

ဗမာ တစ်နည်း မြန်မာတို့တွင်ရှိသော စကားပုံများကို လေ့လာသူတို့သည် အားသန်ရာ ရှုထောင့်မှ ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် လေ့လာခဲ့ကြပါသည်။ သို့သော်လည်း တိရစ္ဆာန်အချင်းချင်း ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် ထိုစကားပုံများ၏ ဝါကျဖွဲ့ပုံကို ဘာသာဗေဒပညာရပ်ရှုထောင့်မှ မည်သူမျှ လေ့လာခဲ့ဖူးခြင်း မရှိသေးပါ။ ထို့ကြောင့်လည်း ဤစာတမ်းသည် မြန်မာစာဘာသာရပ် ဘာသာစကားလေ့လာမှု အတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ ယင်းသည် ‘တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့်ဝါကျဖွဲ့ပုံ’ကို လေ့လာရခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ အချက်အလက် ကောက်ယူစုဆောင်းခြင်း

(၁၉၉၆)ခုနှစ်တွင် မြန်မာစာအဖွဲ့က တတိယအကြိမ် ထုတ်ဝေခဲ့သော မြန်မာစကားပုံစာအုပ်မှ အချက်အလက် ကောက်ယူစုဆောင်းပါသည်။ ယင်းစာအုပ်တွင် လူမှုအခြေအနေအမျိုးမျိုးကို ခိုင်းနှိုင်းရေးသားတင်ပြထားသော စကားပုံ (၈၇၀) ပါဝင်သည်။ ယင်းတို့တွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းစကားပုံ (၆၀) ပါဝင်သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဤသို့တွေ့ရှိရသော တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများကို အကြိမ်ကြိမ် အထပ်ထပ် လေ့လာခဲ့ပါသည်။

၃။ လေ့လာသောနယ်ပယ်

သုတေသနပြုသူ အကြိမ်ကြိမ် အထပ်ထပ် လေ့လာခဲ့သော မြန်မာစကားပုံ စာအုပ်တွင် ပါဝင်သည့် တိရစ္ဆာန်အချင်းချင်း ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများကို မည်သို့ မည်ပုံ လေ့လာရမည်ကို စဉ်းစားရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ တိရစ္ဆာန်အချင်းချင်း ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏အဓိပ္ပာယ်ကို တစ်စုတစ်စည်းတည်း စုပေါင်း၍ အားလုံး သိရှိစေလိုသောကြောင့်၊ စကားပုံများ၏ဝါကျဖွဲ့ပုံကို ဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ တင်ပြ ရလျှင် ပို၍ဆီလျော်မည်ဟု ယူဆမိသောကြောင့် ‘တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့်ဝါကျဖွဲ့ပုံ’ ဟူသော ဤစာတမ်း ပေါ်ပေါက် လာရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၄။ မြေစုပုံ

ဤသုတေသနတွင် ‘တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ အဓိပ္ပာယ်’ကို မြန်မာစကားပုံစာအုပ်တွင် ရေးသားထားသည့်အတိုင်း တိုက်ရိုက် ကိုးကားကာ အက္ခရာစဉ်အတိုင်း တင်ပြထားသည်။ မြန်မာအဘိဓာန်ကို **မြန်ဘိ**၊ ခရီးဆောင် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာအဘိဓာန်ကို **လိပ်မြန်ဘိ**၊ ‘မြန်မာ စကားပုံ’ စာအုပ်ကို **မြန်ပုံ** ဟု ဤသုတေသနတွင် အတိုကောက် ရည်ညွှန်းပါသည်။ ‘တိရစ္ဆာန် အချင်းချင်း ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ ဝါကျဖွဲ့ပုံကို တင်ပြရာတွင် ဘာသာဗေဒ ပညာရပ်၏ ဝါကျဖွဲ့ပုံနည်းနာများကို အသုံးပြုပါသည်။ ဝါကျဖွဲ့ပုံနည်းနာနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အတိုကောက်အသုံးများကို သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍများတွင် ဖော်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

၅။ သုတေသနအစီအစဉ်

‘တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဝါကျဖွဲ့ပုံ’ ကို လေ့လာသော ဤသုတေသနတွင် -

(၁) စကားပုံများ၏အဓိပ္ပာယ်

(၂) စကားပုံများ၏ဝါကျဖွဲ့ပုံ

(၃) ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဟူ၍ (၃)ပိုင်း ခွဲခြားကာ တင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁။ စကားပုံများ၏အဓိပ္ပာယ်

မြန်မာတို့က စကားပုံ ဟုခေါ်သည်ကို အင်္ဂလိပ်တို့က ‘**proverb** = ဆိုရိုး။ စကားပုံ။’^၁ ဟု ခေါ်ကြသည်။ အင်္ဂလိပ်ဝေါဟာရ **proverb** သည် ထွေပြားသည့် သဘော သက်ရောက်နေသည်။ ယင်းကို မြန်မာအဘိဓာန်တွင် ဖွင့်ဆိုချက်များဖြင့် ဆန်းစစ်ကြည့်မည်ဆိုပါက-

^၁ လိပ်မြန်ဘိ၊ ၂၀၁၆၊ ၇၅၃။

စကားပုံ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ—

“လူအများ ဆင်ခြင်မှတ်သားဖွယ်ဖြစ်အောင် စံပြုခိုင်းနှိုင်းလေ့ရှိသော ထိရောက်ကျစ်လျစ်ပြေပြစ်သည့် စကား”^၁

ဖြစ်ပါသည်။

ဆိုရိုးစကား ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ—

“အစဉ်အလာ ပြောဆိုခဲ့ကြသော မှတ်သားဖွယ်ရာစကား”^၂

ဖြစ်သည်။

ထိုအချက်များအရ မှတ်သားဖွယ်ရာစကားတစ်ခုတွင် **တင်စားခိုင်းနှိုင်းမှုပါလျှင် စကားပုံ** ဟု သတ်မှတ်နိုင်ပြီး **တင်စားခိုင်းနှိုင်းမှု မပါလျှင် ဆိုရိုး** ဟု သတ်မှတ်ရမည် ဖြစ်သည်။

(၁၉၉၆)ခုနှစ်တွင် မြန်မာစာအဖွဲ့က တတိယအကြိမ် ထုတ်ဝေခဲ့သော မြန်မာစကားပုံစာအုပ်တွင် ဇာတ်နိပါတ်၊ သမိုင်း၊ ပုံပြင်ကို အခြေပြုသော၊ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံမှုကို အခြေခံသော လူ့သဘာဝအဆိုးအကောင်းကို ဖော်ပြသော၊ ဇွဲလုံ့လအားမာန်ကို ဖော်ကျူးသော၊ ဖြစ်ပျက်ပြောင်းလဲတတ်သော လောကဓံကို ပုံဆောင်သော စသဖြင့် စကားပုံပေါင်း (၈၇၀) ပါဝင်သည်။ ယင်းတို့တွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံ အခု (၆၀) ပါဝင်နေပါသည်။ ထိုစကားပုံ တစ်ခုချင်းစီ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဤကဏ္ဍတွင် မြန်မာဗျည်းအက္ခရာစဉ်အလိုက် တင်ပြသွားပါမည်။

၁။ ၁။ ‘က’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် ပါဝင်သော စကားပုံများ

‘က’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ စကားပုံ (၁၃)ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံများနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ—

၁။ “ကျားချင်းကိုက်ရာ သမင် ကူ မှားသည်

ကျားချင်းကိုက်ရာတွင် သမင်က ဝင်ရောက်ကူမိ မှားသည်ဆိုသကဲ့သို့ အင်အားကြီးသော မိမိရန်သူအချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်ရာတွင် ဝင်ရောက်ကူမိ မှားသည်။”^၃

^၁ မြန်မာ့၊ ၂၀၀၈၊ ၉၀။

^၂ မြန်မာ့၊ ၂၀၀၈၊ ၁၂၁။

^၃ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၁၆။

- ၂။ “ကျားချင်းကိုက်ရာ သမင်လမ်းကူးမှား
ကျားနှစ်ကောင် ကိုက်နေသော နေရာသို့ သမင်သည် လမ်းမှား၍
ရောက်သွားမိသဖြင့် ဒုက္ခတွေ့ရသကဲ့သို့ မိမိနှင့်မဆိုင်သော အခြား
ပုဂ္ဂိုလ် နှစ်ဦး၏ ပဋိပက္ခတွင် ဒုက္ခရောက်ရသည်။”^၁
- ၃။ “ကျားလည်းကြောက်ရ ကျားချေးလည်း ကြောက်ရ
ကျားကိုသာ ကြောက်ရသည်မဟုတ် ကျားချေးကိုပင်လျှင် ကြောက်ရ
သကဲ့သို့ မိမိအား နှိပ်စက်နိုင်သော အရှိန်အဝါရှိသူကိုသာ ကြောက်ရသည်
မဟုတ်၊ အရှိန်အဝါကိုမှီပြီး အာဏာပြနေသော နောက်လိုက် အသိုင်း
အဝိုင်းများကိုပါ ကြောက်ရသည်။”^၂
- ၄။ “ကျားသနားမှ နွားချမ်းသာ
ကျားရှေ့ရောက်သော နွားသည် ကျားသနားမှသာ အသက်ချမ်းသာခွင့်
ရနိုင်မည် ဖြစ်သကဲ့သို့ အလွန်ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သူ ရှေ့မှောက်
ရောက်သူသည် ထိုသူသနားညှာတာမှသာ ချမ်းသာခွင့် ရနိုင်မည်။”^၃
- ၅။ “ကျီးတစ်ကောင်အတွက် ကျီးအများပျက်
ကျီးတစ်ကောင်ကြောင့် ကျီးများ ပျက်စီးရသကဲ့သို့ တစ်ယောက်
မကောင်းသောကြောင့် အများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးရသည်။”^၄
- ၆။ “ကျီးဘုတ်ရိုသေ ဘုတ်ကျီးရိုသေ
ကျီးနှင့်ဘုတ်တို့သည် တစ်ကောင်နှင့်တစ်ကောင် လေးစားရိုသေကြ
သကဲ့သို့ မိမိက သူတစ်ပါးကို ရိုသေလေးစားခြင်းဖြင့် သူတစ်ပါးက
မိမိကို ရိုသေလေးစားမည်။”^၅

^၁ မြန်ဘိ၊ ၂၀၀၈၊ ၁၆။

^၂ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၇။

^၃ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၈။

^၄ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၉။

^၅ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၀။

- ၇။ “ကြောင်ခံတွင်းပျက်နှင့် ဆက်ရက်တောင်ပံကျိုးသည်
ခံတွင်းပျက်နေသော ကြောင်သည် အလွယ်တကူ ဖမ်းယူနိုင်မည့်
တောင်ပံကျိုး ဆက်ရက်ကို အခန့်သင့် တွေ့သကဲ့သို့ အိမ်ထောင်ရေးတွင်
လိုအပ်ဆန္ဒ မပြည့်ခိုက် မိမိဆန္ဒကို အလွယ်တကူ ဖြည့်မည့်သူနှင့်
အခန့်သင့်တွေ့သည်။”^၁
- ၈။ “ကြောင်တစ်သက် ကြက်တစ်မြုံ
ကြောင်တစ်ကောင်ကြောင့် ကြက်တစ်မြုံလုံး ပျက်စီးရသကဲ့သို့ အနိုင်
အထက်ပြုသူ တစ်ဦးကြောင့် အားမဲ့သူအများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးရသည်။”^၂
- ၉။ “ကြောင်မရှိ ကြွက်မြူး”^၃ / “ကြောင်မရှိ ကြွက်ထ
ကြောင်မရှိခိုက် ကြွက်တို့ ထကြွမြူးထူးသကဲ့သို့ ကြောက်ရွံ့ရမည့်သူ
မရှိခိုက် ထင်သလို ပြောဆိုပြုမူနေထိုင်သည်။”^၄
- ၁၀။ “ကြောင်ရုပ်ဖြစ်စေ ကြွက်သေတာလိုရင်း
ကြောင်ရုပ်ပင် ဖြစ်စေကာမူ ကြွက်ငြိမ်ခြင်းသာ ပဓာနဖြစ်သကဲ့သို့
မည်သည်ကိုပင် သုံးသုံး ကိစ္စပြီးမြောက်ရေးသာ ပဓာနဖြစ်သည်။”^၅
- ၁၁။ “ကြောင်အို ကြွက်မလေး
ကြောင်အိုကို ကြွက်များ မလေးမခန့်သကဲ့သို့ အသက်အရွယ်
ကြီးရင့်သော မိဘ၊ ဆရာသမားတို့ကို သားသမီး တပည့်တို့က
မခန့်ညားကြချေ။”^၆
- ၁၂။ “ကြွက်နားရွက် ဝက်တပ်
ကြွက်၏ နားရွက်ကို ဝက်တွင်တပ်ဆင်သကဲ့သို့ အမြင်မတော်လောက်အောင်
အရွယ်ပမာဏ မတူမမျှ ဆင်ယင်မွမ်းမံသည်။”^၇

^၁ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၆။

^၂ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၆။

^၃ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၇။

^၄ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၇။

^၅ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၈။

^၆ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၈။

^၇ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၃၂။

၁၂။ ‘ခ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် ပါဝင်သော စကားပုံများ

‘ခ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံ (၂)ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံများနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ-

၁။ “ခြင်္သေ့မင်းရှေ့ ယုန်သူငယ်မသန်းဝံ့

ခြင်္သေ့မင်း၏ ရှေ့မှောက်တွင် ယုန်ငယ်သည် ဖြတ်သန်းမသွားဝံ့ သကဲ့သို့ အရှိန်အဝါကြီးမားသူအား အရှိန်အဝါနည်းပါးသူက ကြောက်ရွံ့ ခန့်ညားသည်။”^၁

၂။ “ခွေးကျိုးနဲ့ ယုန်လိုက်

ယုန်ကို ခြေကျိုးနေသောခွေးနှင့် လိုက်လံဖမ်းသကဲ့သို့ မလွယ်ကူသော ကိစ္စတစ်ရပ်ကို ချို့ယွင်းချက် အားနည်းချက်များနှင့် လုပ်ဆောင် သည်။”^၂

၁၂။ ‘ဂ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် ပါဝင်သော စကားပုံ

‘ဂ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံတစ်ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ -

၁။ “ဂဠုန်ပြည်ဂဠုန် နဂါးပြည်နဂါး

ဂဠုန်ပြည်တွင် ဂဠုန်မင်းမူ၍ နဂါးပြည်တွင် နဂါးမင်းမူသကဲ့သို့ သူ့နေရာတွင်သူ ကိုယ့်နေရာတွင်ကိုယ် တွင်ကျယ်သည်။”^၃

၁၂။ ‘င’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် ပါဝင်သော စကားပုံများ

‘င’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံ (၇)ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံများနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ-

^၁ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၄၁။

^၂ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၄၂။

^၃ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၄၆။

- ၁။ “ငါးကြော်မကြိုက် ကြောင်မိုက်
ငါးကြော်ကို တွေ့ပါလျက် မစားသောကြောင့်သည် ကြောင်မိုက်သာ
ဖြစ်သကဲ့သို့ အခွင့်ကောင်း ရပါလျက် မယူလိုက်သောသူသည်
လူမိုက်သာ ဖြစ်သည်။”^၁
- ၂။ “ငါးကြင်းဆီနှင့် ငါးကြင်းကြော်
ငါးကြင်းမှ ရသောအဆီဖြင့် ငါးကြင်းကို ကြော်သကဲ့သို့ ကိစ္စတစ်ရပ်မှ
ရရှိသည့် အကျိုးအမြတ်ဖြင့်ပင် ထိုကိစ္စ ပြီးမြောက်အောင်မြင်
စေသည်။”^၂
- ၃။ “ငါးစိမ်းမြင် ငါးကင်ပစ်
မြေခွေးသည် ငါးစိမ်းကို မြင်ကာမျှနှင့် မိမိပါးစပ်ထဲသို့ ရောက်ပြီးသော
ငါးကင်ကို စွန့်ပစ်သကဲ့သို့ အသစ်ကို မြင်ကာမျှနှင့် မိမိလက်ဝယ်
ရှိသော အဟောင်းကို စွန့်ပစ်သည်။”^၃
- ၄။ “ငါးတု ခရပွက် အိုင်ပျက်
သဘာဝအားဖြင့် ငါးကဲ့သို့ မပွက်နိုင်သော ခရုက ငါးကို တုပ၍
ပွက်သဖြင့် အိုင်၌ ငါးရှိသည်ထင်ပြီး ပက်ခြင်းကြောင့် ရေအိုင်
ပျက်စီးရသကဲ့သို့ မတုပသင့်သည်ကို တုပယှဉ်ပြိုင်သဖြင့် မိမိရော
ပတ်ဝန်းကျင်ပါ ထိခိုက် ပျက်စီးရသည်။”^၄
- ၅။ “ငါးပွက်ရာ ငါးစာချ
ငါးစာတပ်ထားသော ငါးမျှားချိတ်ကို တစ်နေရာတည်းတွင် ချမထားဘဲ
ငါးပွက်တိုင်း ငါးပွက်ရာသို့ ပြောင်းရွှေ့ချလျှင် ငါးမမိသကဲ့သို့ အလုပ်
တစ်ခုကို စွဲစွဲမြဲမြဲ မလုပ်ဘဲ အကျိုးရှိနိုးနိုးနှင့် အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲ
လုပ်လျှင် အရာမရောက် ဖြစ်တတ်သည်။”^၅

^၁ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၅၀။

^၂ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၅၀။

^၃ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၅၁။

^၄ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၅၂။

^၅ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၅၃။

၆။ “ငါးရုံရ အတူတူ ငါးခုရ ခွဲခြမ်းခြမ်း

အိုင်ပက်သူနှစ်ဦးသည် ငါးရုံကလေးများ ရသောအခါ နှစ်ယောက် အတူတူ ပိုင်ကြသည်ဟု သဘောထားကြသော်လည်း ငါးခုကြီးများ ရသောအခါ လောဘဝင်၍ ခွဲခြမ်း ခွဲခြမ်း လုပ်သကဲ့သို့ အလုပ်အတူတူ လုပ်သူအချင်းချင်း အကျိုးအမြတ်နည်းသော် အကျိုးတူသဘော ခံယူနိုင် ကြသော်လည်း အကျိုးအမြတ်များသော် အဝေမတည့်ဖြစ်လာသည်။”^{၁၀}

၇။ “ငှက်မသိတော့ ဆက်ရက် ချိုးထင်

ငှက်ကို ခွဲခြား၍မသိပါက ချိုးငှက်ကိုပင် ဆက်ရက်ဟု ထင်တတ် သကဲ့သို့ လူကို ကောင်းဆိုး မခွဲခြားတတ်သူသည် လူကောင်းကိုပင် လူဆိုးဟု ထင်တတ်သည်။”^{၁၁}

၁၂၅။ ‘စ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် ပါဝင်သော စကားပုံ

‘စ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံ တစ်ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ-

၁။ “စာဥ ဒေါင်းအုပ် ဒေါင်းဥ စာအုပ်

စာကလေးဥကို ဒေါင်းက လုံခြုံစွာ အုပ်နိုင်သည်။ ဒေါင်းဥကို စာကလေးက လုံခြုံစွာ မအုပ်နိုင်။ ထို့အတူ စီမံအုပ်ချုပ်ရာ၌ စီမံ ရသည့်တာဝန်နှင့် စီမံသူ၏အရည်အချင်း လျော်ကန်မှုရှိမှ အောင်မြင်မှု ရနိုင်သည်။”^{၁၂}

၁၂၆။ ‘ဆ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် ပါဝင်သောစကားပုံများ

‘ဆ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံ (၁၀)ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံများနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ-

^{၁၀} မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၅၄။

^{၁၁} မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၅၈။

^{၁၂} မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၅၈။

- ၁။ “ဆင်ကောင်ကြီးတွေမှ ဆင်ခြေရာရှာရန်မလို
ဆင်ကောင်ကို တွေ့ရပြီးဖြစ်၍ ဆင်ဟုတ်မဟုတ် ခြေရာရှာဖွေကြည့်ရန်
မလိုတော့သကဲ့သို့ လက်ဆုပ်လက်ကိုင် တွေ့ထားပြီးဖြစ်၍ ဟုတ်မဟုတ်ကို
သဲလွန်စရာရန် မလိုတော့ပေ။”^၁
- ၂။ “ဆင်ကျိုးစားရာ ဆိတ်မခံသာ
ဆင်က ကျိုးစားသည့် သဘောဖြင့် ပြုမူသော်လည်း ဆိတ်အဖို့
မခံသာအောင် နာကျင်သကဲ့သို့ အားကြီးသူက ထိခိုက်လိုသည့်သဘော
မပါဘဲ ခပ်ပေါ့ပေါ့ ပြုလိုက်သော အမှုသည် အားနည်းသူအဖို့
မခံသာအောင် ဖြစ်ရသည်။”^၂
- ၃။ “ဆင်ခေါင်း ခွေးမချီနိုင်
ဆင်ဦးခေါင်းကို ခွေးသည် ချီလိုသော်လည်း မချီနိုင်သကဲ့သို့ မိမိအား
နှင့်မမျှသော ဝန်ကို ရွက်ဆောင်လိုသော်လည်း မရွက်ဆောင်နိုင်
ဖြစ်သည်။”^၃
- ၄။ “ဆင်ချည်သောကြိုး ကြက်ချည်သော်မမြဲ ကြက်ချည်သောကြိုး
ဆင်ချည်သော်မခိုင်
ဆင်ချည်သော ကြိုးဖြင့် ကြက်ကို ချည်သော် ကျွတ်ရာ၏။
ကြက်ချည်သော ကြိုးဖြင့် ဆင်ကို ချည်သော် ပြတ်ရာ၏။ ထို့အတူ
ဝန်နှင့်အား လျော်ကန်ခြင်း မရှိလျှင် လုပ်ငန်းချောမွေ့အောင်မြင်ခြင်း
မရှိနိုင်။”^၄
- ၅။ “ဆင်ပိန် ကျွဲလောက်
ဆင်သည် ကြုံလိုသွားစေကာမူ ကျွဲကိုယ်ထည်လောက် ရှိသေးသကဲ့သို့
ကြွယ်ဝချမ်းသာသူသည် စီးပွားကျဆင်းသွားစေကာမူ သာမန်သူတို့ထက်
စီးပွားထူထည် ရှိသေးသည်။”^၅

^၁ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၆၇။

^၂ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၆၈။

^၃ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၆၈။

^၄ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၆၉။

^၅ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၆၉။

၆။ “ဆင်ဖြူမျှက်နှာ ဆင်မည်းမကြည့်ဝံ့

ဆင်ဖြူတော်ကို ဆင်မည်းက ရင်မဆိုင်ရဲသကဲ့သို့၊ ဂုဏ်သိက္ခာ အရှိန်အဝါ ကြီးမားသူကို ဂုဏ်သိက္ခာချို့တဲ့သူက မျက်နှာချင်း မဆိုင် ဝံ့ချေ။”^၁

၇။ “ဆင်မတတ်နိုင် ကြွက်တတ်နိုင်၏။

ဆင်သတ္တဝါ မဆောင်ရွက်နိုင်သော ကိစ္စကို ကြွက်သတ္တဝါက ဆောင်ရွက် နိုင်သည် ဆိုသကဲ့သို့၊ တစ်ခါတစ်ရံ အင်အားကြီးသူ၊ ရာထူးဂုဏ်သိမ် ကြီးသူတို့ မဆောင်ရွက်နိုင်သောကိစ္စကို ထိုအောက်ငယ်သူတို့က စွမ်းဆောင် နိုင်သည်။”^၂

၈။ “ဆင်လည်း ဆင့်အထွာနှင့် ပုရွက်ဆိတ်လည်း ပုရွက်ဆိတ်အထွာနှင့်

ဆင်သည်အကောင်ကြီးသဖြင့် ဆင်နှင့်လိုက်ဖက်အောင် အထွာကြီးပြီး ပုရွက်ဆိတ်သည် အကောင်ငယ်သဖြင့် ပုရွက်ဆိတ်နှင့်လိုက်ဖက်အောင် အထွာငယ်သကဲ့သို့၊ အရာရာတွင် သဘာဝတရားအရ အချိုးအစား ညီမျှ သည်သာ ဖြစ်သည်။”^၃

၉။ “ဆင်သေကို ဆိတ်ရေနှင့်ဖုံး

အကောင်အထည်ကြီးမားသည့် ဆင်သေကို သေးငယ်သော ဆိတ်သားရေနှင့် ဖုံးသကဲ့သို့၊ ကြီးမားသော ပြဿနာကို မခိုင်လုံသော ဆင်ခြေဖြင့် ဖုံးကွယ်ရန် အားထုတ်သည်။”^၄

၁၀။ “ဆင့်နားရွက် ကြွက်တပ်

ဆင်၏နားရွက်ကို ကြွက်တွင် တပ်ဆင်သကဲ့သို့၊ အမြင်မတော်လောက်အောင် အရွယ်ပမာဏ မတူမမျှ ဆင်ယင်မွမ်းမံသည်။”^၅

^၁ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၇၂။

^၂ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၇၂။

^၃ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၇၃။

^၄ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၇၃။

^၅ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၇၅။

၁။ ၇။ ‘ဇ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် ပါဝင်သော စကားပုံ

‘ဇ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံတစ်ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ-

၁။ “ဇီးကွက်လောက်တော့ ငှက်တိုင်းလှ

ဇီးကွက်၏ အလှမျှလောက်ကား ငှက်တိုင်းတွင် ရှိသည်ဖြစ်သကဲ့သို့၊
သာမန်မျှလောက်သော အရည်အချင်းမျိုးကား လူတိုင်း၌ ရှိသည်ချည်း
ဖြစ်သည်။”^၁

၁။ ၈။ ‘တ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် ပါဝင်သော စကားပုံ

‘တ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံ တစ်ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ-

၁။ “တောကြောင့်ကျားလုံ ကျားကြောင့် တောလုံ

တောအုပ်ကောင်းသဖြင့် ကျားသည် လုံခြုံစွာ ကျက်စားနိုင်သည်။
ကျားရှိသဖြင့် တောသည် လူသူလေးပါး ဖျက်ဆီးမည့် အန္တရာယ်မှ
လုံခြုံသည်။ ထို့အတူ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် အကျိုးပြုကြခြင်းဖြင့်
နှစ်ဦးနှစ်ဖက် လုံခြုံစွာ ရပ်တည်နိုင်ကြသည်။”^၂

၁။ ၉။ ‘န’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် ပါဝင်သောစကားပုံများ

‘န’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံ (၅)ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံများနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ-

၁။ “နဂါးပြည် နဂါး ဂဠုန်ပြည် ဂဠုန်

နဂါးပြည်တွင် နဂါးမင်းမူ၍ ဂဠုန်ပြည်တွင် ဂဠုန်မင်းမူသကဲ့သို့၊
သူ့နေရာတွင်သူ ကိုယ့်နေရာတွင်ကိုယ် တွင်ကျယ်ကြသည်။”^၃

^၁ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၈၀။

^၂ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၈၅။

^၃ မြန်မာ့၊ ၁၉၉၆၊ ၁၁၄။

- ၂။ “နွားကလေးနို့ နွားမကြီးစို့
နွားကလေးနို့ကို နွားမကြီးစို့သည် ဆိုသကဲ့သို့ ဖြစ်မြဲသဘာဝနှင့်
ဆန့်ကျင်ကာ လူငယ်များ၏ သြဇာအကြံဉာဏ်ကို လူကြီးသူမများက
ခံယူလိုက်နာနေရသည်။”^၁
- ၃။ “နွားကွဲ ကျားကိုက်
နွားအုပ်ကွဲလျှင် ကျားကိုက်ခံရသကဲ့သို့ အချင်းချင်း မညီမညွတ်
ဖြစ်လျှင် ရန်သူ အနှိပ်အစက်ခံရသည်။”^၂
- ၄။ “နွားထီးငါးကျပ် နွားမငါးကျပ်
တန်ဖိုးချင်းမတူသည့် နွားထီးနှင့် နွားမကို တန်ဖိုးအတူတူထား၍
သတ်မှတ်သကဲ့သို့ အရည်အချင်းချင်း မတူသည်ကို တူသကဲ့သို့ တန်ဖိုး
ဖြတ်သည်။”^၃
- ၅။ “နွားပျိုသန်လှ နွားအိုပေါင်ကျိုး
ပျိုရွယ်သောနွား သန်မာလှသည် ဆိုစေကာမူ ခိုင်းသားရပြီးဖြစ်သော
ပေါင်ကျိုးနေသော နွားအို၏ သန်မာမှုမျှလောက်သာ ရှိသကဲ့သို့
လူငယ်၏အစွမ်းသည် ဝါရင့်သော လူကြီး၏အစွမ်းကို မကျော်လွန်နိုင်။”^၄

၁။ ၁၀။ ‘ပ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် ပါဝင်သောစကားပုံ

‘ပ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံတစ်ခု
ရှိသည်။ ထိုစကားပုံနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ-

- ၁။ “ပျားလည်းစွဲသာ ရှဉ့်လည်းလျှောက်သာ
ပျားနှင့်ရှဉ့်တို့သည် သစ်ကိုင်းတစ်ကိုင်းတည်း၌ ပျားအုံလည်း ဖွဲ့သာ
ရှဉ့်လည်း လျှောက်သာစေရသကဲ့သို့ ကိစ္စတစ်ရပ်၌ နှစ်ဖက်အကျိုး
မျှတစေရာသည်။”^၅

^၁ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၂၁။

^၂ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၂၂။

^၃ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၂၄။

^၄ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၂၅။

^၅ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၃၈။

ခ၊ ခခ။ ‘ဖ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် ပါဝင်သော စကားပုံများ

‘ဖ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ (၃)ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံများနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ-

၁။ “ဖားကိုလို ဖားပေါင်ဖြင့်မျှား

ဖားကို အလိုရှိပါက ဖားပေါင်ဖြင့် မျှားရသည်ဆိုသကဲ့သို့ တစ်စုံတစ်ရာကို အလိုရှိလျှင်လည်း နှီးနွယ်ပတ်သက်ရာနှင့်ပင် ရယူနိုင်သည်။”^၁

၂။ “ဖားတုလို့ ခရုခရန်

သဘာဝအရ မခန့်နိုင်သော ခရုသည် ဖားကိုလိုက်တု၍ ခရန်ရန် အားထုတ်သကဲ့သို့ အရာမဟုတ်သည်၌ တုပယှဉ်ပြိုင်သည်။”^၂

၃။ “ဖားနိုင် ဖားစား ငါးနိုင် ငါးစား

ဖားကကြီးလျှင် ငါးငယ်ကို စား၍ ငါးကကြီးလျှင် ဖားငယ်ကို စားသကဲ့သို့ အင်အားကြီးလျှင် အနိုင်ရစေတမ်း ဖြစ်သည်။”^၃

ခ၊ ခ၂။ ‘မ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် ပါဝင်သော စကားပုံများ

‘မ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံ(၄)ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံများနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ-

၁။ “မျောက်မြီးနှင့် မျောက်ချည်

မျောက်ကို မျောက်မြီးနှင့် ချည်သည်ဆိုသကဲ့သို့ ပြင်ပမှ အကူအညီ မရယူဘဲ ကိစ္စတစ်ရပ်နှင့်နှီးနွယ်နေသည့် အချင်းအရာဖြင့်ပင် ထိုကိစ္စကို ပြီးမြောက်အောင်မြင်စေသည်။”^၄

၂။ “မျောက်သားစားချင် မျောက်မျက်နှာကြည့်

မျောက်သားစားလိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်စေကာမူ မျောက်၏သနားစရာ မျက်နှာကို ကြည့်ရှု၍ ငဲ့ညှာသင့်သကဲ့သို့ တစ်စုံတစ်ယောက်အပေါ်၌ ရက်စက်

^၁ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၄၂။

^၂ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၄၂။

^၃ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၄၃။

^၄ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၄၃။

လိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်စေကာမူ တစ်ချိန်က ထိုသူ၏ကောင်းခဲ့ဖူးသော အချက်များကို ငဲ့၍ ထောက်ထားသင့်သည်။”^{၁၀}

၃။ “မျောက်သားစားချင် မျောက်မျက်နှာမကြည့်နှင့်

မျောက်သားကို စားချင်၍ စားတော့မည်ဟု ဆုံးဖြတ်လျှင် မျောက်၏ သနားစရာကောင်းသော မျက်နှာကို ကြည့်မနေပါနှင့်။ ထို့အတူ လုပ်လိုသောကိစ္စကို ပြတ်ပြတ်သားသား လုပ်တော့မည်ဟု ဆုံးဖြတ်လျှင် ငဲ့ညှာထောက်ထားစရာများကို ငဲ့ကွက်မနေပါနှင့်။”^{၁၁}

၄။ “မြွေပူရာ ကင်းမှောက်

မြွေပေါများရာတွင် ကင်းကပါ နှောင့်ယှက်ပြန်သကဲ့သို့ ပူပန်စရာများ တွေ့ကြုံနေရာတွင် နောက်အပူတစ်မျိုးက ဝင်ရောက် နှောင့်ယှက် ပြန်သည်။”^{၁၂}

၁။ ၁၃။ ‘ယ’ ဗျည်းအက္ခရာစကားပုံများ

‘ယ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံ (၃)ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံများနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ—

၁။ “ယုန်ကျူးချည် ခွေးကျူးချည်

ယုန်ကို ခွေးကလိုက်ရာတွင် ယုန်က ရှေ့ကပြေး၍ ခွေးက နောက်က လိုက်သည့်အခါ ရှိသကဲ့သို့ ယုန်ကတုံ့လိုက်သဖြင့် ခွေးသည် ရှေ့ရောက် သွားသည့်အခါလည်း ရှိသည်။ ထို့အတူ အပြိုင်ဖြစ်နေသူ နှစ်ဦးသည် အပြတ်အသတ် မကွာဘဲ သူသာသည့်အခါသာ ကိုယ်သာသည့် အခါသာ ဖြစ်နေသည်။”^{၁၃}

^{၁၀} မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၈၁။

^{၁၁} မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၈၂။

^{၁၂} မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၈၉။

^{၁၃} မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၉၅။

- ၂။ “ယုန်တောင်ပြေး ခွေးမြောက်လိုက်
ယုန်က တောင်ဘက်သို့ ပြေး၍ ခွေးက မြောက်ဘက်သို့ လိုက်သကဲ့သို့
သွားရာကတခြား၊ လိုက်ရာကတစ်ပါး တလွဲစီ ဖြစ်နေသည်။”^၁
- ၃။ “ယုန်ထောင် ကြောင်မိ
ယုန်ကို ထောင်သော်လည်း ယုန်ကိုမမိဘဲ တောကြောင်ကို မိသကဲ့သို့
မိမိဆင်ထားသော အကွက်အကွင်းသို့ မိမိရည်စူးသူက ဝင်မလာဘဲ
မရည်စူးသူက ဝင်လာသည်။”^၂

၁။ ၁၄။ ‘ရ’ ဗျည်းအက္ခရာစကားပုံများ

‘ရ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံ (၃)ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံများနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ-

- ၁။ “ရှေ့ဆောင်နွားလား ကောက်ကောက်သွားက နောက်နွားတစ်သိုက်
ကောက်ကောက်လိုက်၏။
- ရှေ့ဆောင်နွားလား ကွေ့ကွေ့ကောက်ကောက် သွားပါက နောက်နွား
များသည်လည်း ကွေ့ကွေ့ကောက်ကောက် လိုက်သကဲ့သို့ ဦးစီး
ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သူ မဖြောင့်မတ်မတ် ကြံစည်လုပ်ကိုင်ပါက နောက်လိုက်
ငယ်သားများလည်း မဖြောင့်မတ် လုပ်ကိုင်ကြသည်။”^၃
- ၂။ “ရှေ့ဆောင်နွားလား ဖြောင့်ဖြောင့်သွားက နောက်နွားတစ်သိုက် ဖြောင့်ဖြောင့်
လိုက်၏။
- ရှေ့ဆောင်နွားလား ဖြောင့်ဖြောင့်သွားလျှင် နောက်နွားများလည်း အစဉ်
တစိုက် ဖြောင့်ဖြောင့်လိုက်ဘိသကဲ့သို့ ဦးစီးခေါင်းဆောင်ဖြစ်သူက
ဖြောင့်ဖြောင့်မတ်မတ် ကြံစည်လုပ်ဆောင်ပါလျှင် နောက်လိုက်ငယ်သား
များလည်း ဖြောင့်ဖြောင့်မတ်မတ်ပင် ကြံစည်လုပ်ဆောင်ကြသည်။”^၄

^၁ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၉၅။

^၂ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၁၉၅။

^၃ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၀၆။

^၄ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၀၆-၂၀၇။

၃။ “ရှဉ့်လည်းလျှောက်သာ ပျားလည်းစွဲသာ

ပျားနှင့်ရှဉ့်တို့သည် သစ်ကိုင်းတစ်ကိုင်းတည်း၌ ပျားအုံလည်း ဖွဲ့သာ
ရှဉ့်လည်း လျှောက်သာစေရသကဲ့သို့ ကိစ္စတစ်ရပ်၌ နှစ်ဖက်အကျိုး
မျှတစေရသည်။”^၁

၁။ ၁၅။ ‘လ’ ဗျည်းအက္ခရာစကားပုံများ

‘လ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံ
(၃)ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံများနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ -

၁။ “လင်းတလောက်တော့ ငှက်တိုင်းလှ

လင်းတ လှသမျှလောက်ကား ငှက်တိုင်းပင် လှကြသကဲ့သို့ သာမန်
အရည်အချင်းမျိုးမျှလောက်ကား လူတိုင်း၌ပင် ရှိကြသည်။”^၂

၂။ “လင်းနို့ခွန်တောင်းကြွက် ကြွက်ခွန်တောင်းလင်းနို့

လင်းနို့သည် လင်းနို့ခွန်တောင်းလျှင် ကြွက်၊ ကြွက်ခွန်တောင်းလျှင်
လင်းနို့ဟု ဆိုကာ အခွန်ပေးဆောင်ရန် ရှောင်တိမ်းသကဲ့သို့ မိမိရင်ဆိုင်
ရမည့်ကိစ္စ၌ အကျိုးမဝင်သယောင် မလိမ့်တပတ်လုပ်ကာ ရှောင်တိမ်းသည်။”^၃

၃။ “လှံဖျားပုစဉ်းနား ကျီးကန်းချေးပါ

လှံဖျား၌ ပုစဉ်းနားသည်ကို ကျီးကန်းကမြင်ရာ မိမိနှင့် မသက်ဆိုင်
ပါလျက် ကြောက်လန့်၍ ချေးပါသကဲ့သို့ အချို့သူတို့သည် ကိုယ်နှင့်
မသက်ဆိုင်ပါဘဲလျက် သူတစ်ပါးကိစ္စ၌ ကြံဖန်တွေးတော၍ ကြောက်လန့်သည်။”^၄

၁။ ၁၆။ ‘ဝ’ ဗျည်းအက္ခရာစကားပုံ

‘ဝ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံတစ်ခု
ရှိသည်။ ထိုစကားပုံနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ-

^၁ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၀၉။

^၂ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၂၀။

^၃ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၂၀။

^၄ မြန်ပုံ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၂၅။

၁။ “ဝက်နားရွက် ကြွက်တပ်
ဝက်၏နားရွက်ကို ကြွက်တွင် တပ်ဆင်သကဲ့သို့ အမြင်မတော်
လောက်အောင် အရွယ်ပမာဏမတူမမျှ ဆင်ယင်မွမ်းမံသည်။”^၁

၁။ ၁၇။ ‘သ’ ဗျည်းအက္ခရာစကားပုံများ

‘သ’ ဗျည်းအက္ခရာတွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံ
တစ်ခု ရှိသည်။ ထိုစကားပုံနှင့် အဓိပ္ပာယ်မှာ -

၁။ “သမင်မွေးရင်း ကျားစားရင်း
ဘဝအဆက်ဆက် ရန်ဘက်ဖြစ်လာခဲ့ရာ တစ်ဦးကသမင် တစ်ဦးကကျား
ဘဝတွင် သမင်မွေးလိုက်တိုင်း ကျားကစားပစ်သကဲ့သို့ အကျိုး တစ်စုံတစ်ရာ
ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်း အဖတ်မတင်ဘဲ ကုန်သွားသည်။”^၂

၂။ စကားပုံများ၏ဝါကျဖွဲ့ပုံ

ဝါကျ^၃သည် အဆစ်အပိုင်း၊ အစိတ်ပိုင်း မဟုတ် အဓိပ္ပာယ်အရ၊ သဒ္ဒါအရ
သီးခြားလွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်နိုင်သော အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သည်။ ဝါကျတွင် ဝါကျရိုး^၄၊
ဝါကျရော^၅၊ ဝါကျပေါင်း^၆ ဟူ၍ သုံးမျိုး ရှိသည်။ ယခု လေ့လာသော တိရစ္ဆာန်
အချင်းချင်း ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများတွင်လည်း ဝါကျရိုး၊ ဝါကျရော၊ ဝါကျပေါင်း
သုံးမျိုးလုံး ပါဝင်သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဝါကျရော၊
ဝါကျပေါင်း ဟူ၍ ခွဲခြားဖော်ပြမည် မဟုတ်ဘဲ အမှီဝါကျတစ်ခုရှိသော ဝါကျရော၊
အမှီဝါကျနှစ်ခုရှိသော ဝါကျရောဟု တင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

^၁ မြန်ပုံ။ ၁၉၉၆၊ ၂၂၈။

^၂ မြန်ပုံ။ ၁၉၉၆၊ ၂၃၂။

^၃ sentence

^၄ simple sentence

^၅ complex sentence

^၆ compound sentence

၂။ ၁။ စကားပုံများတွင်ပါသော ဝါကျရိုး

ဝါကျရိုးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအရ ရိုးသောဝါကျ ဖြစ်သည်။ ကြိယာ^၁ တစ်ခုတည်းဖြင့် ဝါကျရိုး ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ အခြားသော ပုဒ်တစ်ခု၊ တစ်ခုမကသော ပုဒ်တို့လည်း ဝါကျရိုးတွင် ပါဝင်နိုင်သည်။ ဝါကျရိုးသည် အဆိုဝါကျ၊ အဖြေဝါကျ၊ အမေးဝါကျ တစ်ခုခု ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် ဝါကျရိုးတွင် ကြိယာတစ်ခုသာ ပါဝင်ရခြင်း၊ **ဝါကျနောက်ဆုံးပစ္စည်း**^၂ပါသည်လည်း ရှိနိုင်သည်။ မပါသည်လည်း ရှိနိုင်ပါသည်။ ဝါကျရိုးဖွဲ့စည်းပုံကို ပုံသေနည်း၊ သင်္ကေတတို့ဖြင့် ဖော်ပြရလျှင်-

ပုံသေနည်း ဝါကျရိုး →^၃ သီးခြားဝါကျ + ကြိယာ ဝါကျပစ္စည်း
 သင်္ကေတ Ss^၄ ICL^၅ + V + ^၆ / - ^၇ / sp^၈

၂။ ၁။ ၁။ ဝါကျရိုး

တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများတွင် ဝါကျရိုး (၁၈)ခု ပါဝင်သည်။ ယခုတင်ပြမှုသည် စကားပုံများအရ သိရသောဝါကျဖွဲ့ကို တင်ပြခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဝါကျရိုးများတွင် ဝါကျနောက်ဆုံးပစ္စည်း မပါသည်ကို တွေ့ရသကဲ့သို့ အမေးပစ္စည်း မပါဝင်သည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ လေ့လာတွေ့ရှိရသော ဝါကျရိုး ဖွဲ့ပုံများမှာ-

ဝါကျရိုး →	သီးခြားဝါကျ	ကြိယာ	ဝါကျပစ္စည်းမရှိ
Ss	ICL	V	-
	ကျီးတစ်ကောင်အတွက် ကျီးများ	ပျက်	-
	ကြောင်တစ်သက် ကြက်တစ်မြုံ	-	-
	ကြွက်နားရွက် ဝက်	တပ်	-

^၁ verb

^၂ sentence particle

^၃ ဖြစ်ကြောင်းပြအမှတ်အသား

^၄ Ss= simple sentence

^၅ ICL= independent clause

^၆ + = ဝါကျပိတ်တံရှိခြင်း

^၇ - = ဝါကျပိတ်တံမရှိခြင်း

^၈ clause marker

ခြင်္သေ့မင်းရှေ့ ယုန်သူငယ်	မသန်းဝံ	-
ဂဠုန်ပြည်ဂဠုန် နဂါးပြည်နဂါး	-	-
ငါးကြင်းဆီနှင့် ငါးကြင်း	ကြော်	-
ဆင်ခေါင်း ခွေး	မချီနိုင်	-
ဆင်ဖြူမျက်နှာ ဆင်မည်း	မကြည့်ဝံ	-
ဆင်လည်း ဆင့်အထွာနှင့်		
ပုရွက်ဆိတ်လည်း		
ပုရွက်ဆိတ်အထွာနှင့်	-	-
ဆင်သေကို ဆိတ်ရေနှင့်	ဖုံး	-
ဆင့်နားရွက် ကြွက်	တပ်	-
ဇီးကွက်လောက်တော့ ငှက်တိုင်း	လှ	-
နဂါးပြည်နဂါး ဂဠုန်ပြည်ဂဠုန်	-	-
နွားကလေးနို့ နွားမကြီး	စို့	-
နွားထီးငါးကျပ် နွားမငါးကျပ်	-	-
မျောက်မြီးနှင့် မျောက်	ချည်	-
လင်းတလောက် ငှက်တိုင်း	လှ	-
ဝက်နားရွက် ကြွက်	တပ်	-

၂။ ၂။ စကားပုံများတွင်ပါသော ဝါကျရော

ဝါကျရောသည် ဝါကျရိုးထက် အဆစ်အပိုင်း၊ အစိတ်အပိုင်း ပိုများသည်။ ဝါကျရောတွင် သီးခြားဝါကျခွဲတစ်ခု ပါရှိပါရမည်။ သီးခြားဝါကျခွဲ၏ နောက်ဆုံး နေရာတွင် ဝါကျနောက်ဆုံးပစ္စည်း မပါမဖြစ် ပါရမည်။ အမှီဝါကျသည် အနည်းဆုံး တစ်ခု သို့မဟုတ် တစ်ခုမကသော အမှီဝါကျများ ပါနိုင်သည်။ ယင်းကား ဝါကျရော၏ ဖွဲ့စည်းပုံ ဖြစ်သည်။ ဝါကျရောဖွဲ့စည်းပုံကို ပုံသေနည်း၊ သင်္ကေတတို့ဖြင့် ဖော်ပြရလျှင်-

ပုံသေနည်း

ဝါကျရော → အမှီဝါကျခွဲ + သီးခြားဝါကျခွဲ ကြိယာ ဝါကျဝိဘတ်
တစ်ခု/အတွဲ

သင်္ကေတ

cpl.s → DCL[°] + ICL V sp/ P

၂၊ ၂၊ ၁။ အမှီဝါကျခွဲတစ်ခုပါသော ဝါကျရော

တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများတွင် အမှီဝါကျခွဲ တစ်ခု ပါသော ဝါကျရော အရ(၃၆) ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ယခုတင်ပြမှုသည် စကားပုံ များအရ သိရသော ဝါကျရောဖွဲ့ပုံကို တင်ပြခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဝါကျများတွင် ဝါကျနောက်ဆုံးပစ္စည်း ပါသည်၊ မပါသည်ကို တွေ့ရသကဲ့သို့ အမေးပစ္စည်း မပါဝင်သည် ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

ဝါကျရော →	အမှီဝါကျခွဲ	+ သီးခြားဝါကျခွဲ	ကြိယာ	ဝါကျစိတ်
cpl.s →	DCL	+ ICL	V	+/-
	ကျားချင်းကိုက်ရာ	သမင်ကူ	မှား	သည်
	ကျားချင်းကိုက်ရာ	သမင်လမ်းကူး	မှား	-
	ကျားလည်းကြောက်ရ	ကျားချေးလည်း	ကြောက်ရ	-
	ကျားသနားမှ	နွား	ချမ်းသာ	-
	ကျီးဘုတ်ရိုသေ	ဘုတ်ကျီး	ရိုသေ	-
	ကြောင်ခံတွင်းပျက်နှင့်	ဆက်ရက်တောင်ပံ	ကျိုး	သည်
	ကြောင်မရှိ	ကြွက်	ထ	-
	ကြောင်မရှိ	ကြွက်	မြူး	-
	ကြောင်ရုပ်ဖြစ်စေ	ကြွက်သေတာ	လိုရင်း	-
	ကြောင်အို	ကြွက်	မလေး	-
	ခွေးကျိုးနဲ့	ယုန်	လိုက်	-
	ငါးကြော်မကြိုက်	ကြောက်	မိုက်	-
	ငါးစိမ်းမြင်	ငါးကင်	ပစ်	-
	ငါးပွက်ရာ	ငါးစာ	ချ	-

[°] dependent clause

ငှက်မသိတော့	ဆက်ရက်	ချိုးထင်	-
စာဥ ဒေါင်းအုပ်	ဒေါင်းဥ	စာအုပ်	-
ဆင်ကျီစားရာ	ဆိတ်မခံသာ	-	-
ဆင်ပိန်	ကျွဲလောက်	-	-
ဆင်မတတ်နိုင်	ကြွက်	တတ်နိုင်	၏
တောကြောင့်ကျားလုံ	ကျားကြောင့်	တောလုံ	-
နွားကွဲ	ကျား	ကိုက်	-
နွားပျိုသန်လှ	နွားအိုး	ပေါင်ကျိုး	-
ပျားလည်းစွဲသာ	ရှဉ့်လည်းလျှောက်သာ	-	-
ဖားကိုလို	ဖားပေါင်ဖြင့်	မျှား	-
ဖားတုလို့	ခရု	ခုန်	-
မျောက်သားစားချင်	မျောက်မျက်နှာ	ကြည့်	-
မျောက်သားစားချင်	မျောက်မျက်နှာ	မကြည့်	နှင့်
မြွေပူရာ	ကင်း	မှောက်	-
ယုန်ကျူးချည်	ခွေးကျူးချည်	-	-
ယုန်တောင်ပြေး	ခွေးမြောက်	လိုက်	-
ယုန်ထောင်	ကြောင်	မိ	-
ရှေ့ဆောင်နွားလား	နောက်နွားတစ်သိုက်		
ကောက်ကောက်သွားက	ကောက်ကောက်	လိုက်	၏
ရှေ့ဆောင်နွားလား	နောက်နွားတစ်သိုက်		
ဖြောင့်ဖြောင့်သွားက	ဖြောင့်ဖြောင့်	လိုက်	၏
ရှဉ့်လည်းလျှောက်သာ	ပျားလည်းစွဲသာ	-	-
လင်းတလောက်တော့	ငှက်တိုင်း	လှ	-
လုံဖျား ပုစဉ်းနား	ကျီးကန်း	ချေး	ပါ
သမင်မွေးရင်း	ကျားစားရင်း	-	-

၂၊ ၂၊ ၂။ အမှီဝါကျခွဲနှစ်ခုပါသော ဝါကျရော

တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများတွင် အမှီဝါကျခွဲ နှစ်ခုပါသော ဝါကျရော(၃)ခု ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ယခုတင်ပြမှုသည် စကားပုံ များအရ သိရသော ဝါကျရောဖွဲ့ကို တင်ပြခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဝါကျများတွင် ဝါကျ နောက်ဆုံးပစ္စည်း ပါသည်၊ မပါသည်ကို တွေ့ရသကဲ့သို့ အမေးပစ္စည်း မပါဝင်သည် ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

ဝါကျရော	→	‘အမှီဝါကျခွဲ. . .’	+	သီးခြားဝါကျခွဲ	ကြိယာ	ဝါကျဝိဘတ်
cpls	→	DCL ² . . .	+	ICL	V	+/-
		ငါးရံရအတူတူ				
		ငါးခုရ		ခွဲခြမ်းခြမ်း	-	-
		ငါးတု ခရုပွက်	-		အိုင်ပျက်	-
		ဆင်ကောင်ကြီးတွေ့မှ				
		ဆင်ခြေရာရှာရန်	-		မလို	-

၂၊ ၂၊ ၃။ အမှီဝါကျခွဲသုံးခုပါသော ဝါကျရော

တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများတွင် အမှီဝါကျခွဲ လေးခု ပါသော ဝါကျရော (၃)ခု ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ယခုတင်ပြမှုသည် စကားပုံများ အရ သိရသော ဝါကျရောဖွဲ့ပုံကို တင်ပြခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဝါကျများတွင် ဝါကျ နောက်ဆုံးပစ္စည်း ပါသည်၊ မပါသည်ကို တွေ့ရသကဲ့သို့ အမေးပစ္စည်း မပါဝင်သည် ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

ဝါကျရော	‘အမှီဝါကျခွဲ. . .’	+	သီးခြားဝါကျခွဲ	ကြိယာ	ဝါကျဝိဘတ်
cpls	DCL ³ . . .	+	ICL	V	+/-
	ဆင်ချည်သောကြိုး				
	ကြက်ချည်သော်မမြဲ				
	ကြက်ချည်သောကြိုး				
	ဆင်ချည်သော်မခိုင်	-		-	-

^၁ အမှီဝါကျနှစ်ခုပါဝင်ခြင်း

^၂ အမှီဝါကျသုံးခုပါဝင်ခြင်း

ဖားနိုင် ဖားစား ငါးနိုင် ငါးစား	-	-
လင်းနို့ခွန်တောင်းကြွက်		
ကြွက်ခွန်တောင်း	လင်းနို့	- -

၃။ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

မြန်မာစာအဖွဲ့က ထုတ်ဝေခဲ့သော မြန်မာစကားပုံစာအုပ်တွင် ပါဝင်သော တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ ဝါကျဖွဲ့ပုံကို စကားပုံများ၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် စကားပုံများ၏ ဝါကျဖွဲ့ပုံဟူ၍ တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ယင်းတို့ကို ကဏ္ဍ (၂)ခုခွဲကာ သုံးသပ်တင်ပြသွားပါမည်။ ‘၂၊ ၁။ နှင့် ၂၊ ၂။’ တို့တွင် တင်ပြခဲ့သည်များကို အခြေပြုကာ ကဏ္ဍ(၂)ခု ခွဲခြားကာ အသေးစိတ်သုံးသပ်တင်ပြသွားမည်။

၃၊ ၁။ စကားပုံများ၏အဓိပ္ပာယ်

မြန်မာစကားပုံစာအုပ်တွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ အရ(၆၀) ပါဝင်သည်။ ယင်းတို့၏အဓိပ္ပာယ်ကို မြန်မာအက္ခရာစဉ်သဘောအရ မည်သည့် အက္ခရာ စကားပုံ ဘယ်နှခု ရှိသည်ကို ရှေ့တွင် တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ယင်းတို့ကို စိစစ်လေ့လာကြည့်သောအခါ-

စကားပုံတစ်ခု အဓိပ္ပာယ်တစ်ခု ရှိသည့် စကားပုံ (၄၇)ခု ပါဝင်သည်။

(၁) ပြောင်းပြန်သဘော အဓိပ္ပာယ်ဆောင်သည့်

- ကြွက်နားရွက် ဝက်တပ်၊ ဆင့်နားရွက် ကြွက်တပ်၊ ဝက်နားရွက် ကြွက်တပ်
- ရှဉ့်လည်းလျှောက်သာ ပျားလည်းစွဲသာ၊ ပျားလည်းစွဲသာ ရှဉ့်လည်းလျှောက်သာ
- မျောက်သားစားချင် မျောက်မျက်နှာ ကြည့်၊ မျောက်သားစားချင် မျောက်မျက်နှာ မကြည့်နှင့်
- ရှေ့ဆောင်နွားလား ကောက်ကောက်သွားက နောက်နွားတစ်သိုက် ကောက်ကောက်လိုက်၏
- ရှေ့ဆောင်နွားလား ဖြောင့်ဖြောင့်သွားက နောက်နွားတစ်သိုက် ဖြောင့်ဖြောင့်လိုက်၏

ဟူ၍ စကားပုံ (၉)ခု ပါဝင်သည်။

(၂) အဓိပ္ပာယ်တူသော်လည်း ကြိယာအသုံးပြောင်းထားသည့်

- ကျားချင်းကိုက်ရာ သမင်ကုမှားသည်၊ ကျားချင်းကိုက်ရာ သမင်ကုမှား
- ကြောင်မရှိ ကြွက်ထ၊ ကြောင်မရှိ ကြွက်မြူး

ဟူ၍ စကားပုံ(၄)ခု ပါဝင်သည်။

ဇ၊ ၂။ စကားပုံများ၏ဝါကျဖွဲ့ပုံ သုံးသပ်ချက်

စကားပုံများ၏ ဝါကျဖွဲ့ပုံကို ဝါကျရိုးဖွဲ့ပုံနှင့် ဝါကျရောဖွဲ့ပုံ ဟူ၍ ကဏ္ဍ (၂)ခုခွဲကာ သုံးသပ်တင်ပြသွားပါမည်။

ဇ၊ ၂၊ ၁။ ဝါကျရိုးဖွဲ့ပုံ

၂၊ ၁။ တွင် တင်ပြခဲ့မှုများအရ မြန်မာစကားပုံစာအုပ်တွင် ဝါကျရိုးဖွဲ့ပုံ (၁၈)ခု ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ယင်းတို့ကို စိစစ်လေ့လာကြည့်သောအခါ လုံးချင်း ကြိယာဖြင့် ရေးထားသော ဝါကျရိုး (၁၀)ခု၊ ကြိယာမြှုပ်၍ ရေးထားသည်ဟု ယူဆရသော ဝါကျရိုး (၅)ခု၊ အငြင်းပြပစ္စည်း ကြိယာ ကြိယာထောက်ပစ္စည်းပုံစံဖြင့် ရေးထားသော ဝါကျရိုး (၃)ခုတို့ ပါဝင်ကြောင်း သိရသည်။ ထူးခြားမှုမှာ စကားပုံ များသည် အပြောစကားကို အခြေပြုဖြစ်ပေါ်လာသည့် သဘောရှိသောကြောင့် ဝါကျရိုး ဖွဲ့ပုံအားလုံးတွင် ဝါကျနောက်ဆုံးပစ္စည်းဖြစ်စေ အမေးပစ္စည်းဖြစ်စေ မပါဝင်ပါ။

ထို့ပြင် ဝါကျအတွင်းရှိ ပုဒ်အများစုကိုလည်း ဝိဘတ်မပါဘဲ ရေးထားပါသည်။

လုံးချင်းကြိယာဖြင့် ရေးထားသော ဝါကျရိုး (၁၀)ခု အနက် ကောက်နုတ်

တင်ပြရလျှင်-

ကျီးတစ်ကောင်အတွက် ကျီးများ	ပျက်
ကြွက်နားရွက် ဝက်	တပ်
ငါးကြင်းဆီနှင့် ငါးကြင်း	ကြော်

စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

ကြိယာမြုပ်၍ ရေးထားသည်ဟု ယူဆရသော ဝါကျရိုး (၅)ခု အနက်
ကောက်နုတ်တင်ပြရလျှင်-

ကြောင်တစ်သက် ကြက်တစ်မြုံ -

နွားထီးငါးကျပ် နွားမငါးကျပ် -

စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

အငြင်းပြပစ္စည်း ကြိယာ ကြိယာထောက်ပစ္စည်း ပုံစံဖြင့် ရေးထားသော
ဝါကျရိုး (၃)ခုကို တင်ပြရလျှင်-

ခြင်္သေ့မင်းရှေ့ ယုန်သူငယ် မသန်းဝံ့

ဆင်ခေါင်း ခွေး မချီနိုင်

ဆင်ဖြူမျက်နှာ ဆင်မည်း မကြည့်ဝံ့

တို့ ဖြစ်သည်။

၃၊ ၂၊ ၂။ ဝါကျရောဖွဲ့ပုံ

၂၊ ၂။တွင် တင်ပြခဲ့မှုများအရ မြန်မာစကားပုံစာအုပ်တွင် ဝါကျရောဖွဲ့ပုံများကို
အမှီဝါကျတစ်ခုပါသော ဝါကျရော၊ အမှီဝါကျနှစ်ခုပါသော ဝါကျရော၊ အမှီဝါကျသုံးခု
ပါသော ဝါကျရော ဟူ၍ ကဏ္ဍ(၃)ခု ခွဲခြားကာ သုံးသပ်တင်ပြရလျှင်-

၃၊ ၂၊ ၂။ ၁။ အမှီဝါကျတစ်ခုပါသော ဝါကျရော

၂၊ ၂၊ ၁။တွင် တင်ပြခဲ့မှုများအရ မြန်မာစကားပုံစာအုပ်တွင် အမှီဝါကျတစ်ခု
ပါသော ဝါကျရောဖွဲ့ပုံ (၃၆)ခု ပါဝင်သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ ယင်းတို့ကို
စိစစ်လေ့လာကြည့်သောအခါ လုံးချင်းကြိယာဖြင့် ရေးထားသော ဝါကျရော (၁၄)ခု၊
လုံးတွဲကြိယာဖြင့် ရေးထားသော ဝါကျရော (၆)ခု၊ ကြိယာမပါ ရေးထားသော
ဝါကျရော (၆)ခု၊ ကြိယာဝိဘတ်ပါသော ဝါကျရော (၄)ခု၊ အငြင်းပြပစ္စည်းပါသော
ဝါကျရော (၁)ခု၊ ကြိယာထောက်ပါသော ဝါကျရော (၁)ခု၊ အပြောပုံစံဖြင့်
အဆုံးသတ်ကာ ရေးထားသော ဝါကျရော (၁)ခု ဟူ၍ ရေးထားကြောင်း သိရသည်။
ကောက်နုတ်တင်ပြရလျှင်-

လုံးချင်းကြိယာဖြင့် ရေးထားသော ဝါကျရော (၁၆)ခုမှ ကောက်နုတ်တင်ပြရလျှင်-

ကြောင်မရှိ	ကြွက်	ထ	-
ကြောင်မရှိ	ကြွက်	မြူး	-
ခွေးကျိုးနဲ့	ယုန်	လိုက်	-

တို့ ဖြစ်သည်။

လုံးတွဲကြိယာဖြင့် ရေးထားသော ဝါကျရော (၆)ခုမှ ကောက်နုတ်တင်ပြရလျှင်-

ကျားလည်းကြောက်ရ	ကျားချေးလည်း	ကြောက်ရ	-
ကျားသနားမှ	နွား	ချမ်းသာ	-
ကျီးဘုတ်ရိသေ	ဘုတ်ကျီး	ရိသေ	-

ကြိယာမပါ ရေးထားသော ဝါကျရော (၆)ခုမှ ကောက်နုတ်တင်ပြရလျှင်-

ဆင်ကျီစားရာ	ဆိတ်မခံသာ	-	-
ဆင်ပိန်	ကျွဲလောက်	-	-
ပျားလည်းစွဲသာ	ရှဉ့်လည်းလျှောက်သာ	-	-

ကြိယာဝိဘတ်ပါသော ဝါကျရော (၅)ခုမှ ကောက်နုတ်တင်ပြရလျှင်-

ကြောင်ခံတွင်းပျက်နှင့်	ဆက်ရက်တောင်ပံ	ကျိုး	သည်
ဆင်မတတ်နိုင်	ကြွက်	တတ်နိုင်	၏

အငြင်းပြပစ္စည်း ပါသော ဝါကျရော (၁)ခုကို တင်ပြရလျှင်-

ကြောင်အို	ကြွက်	မလေး	-
-----------	-------	------	---

ကြိယာထောက်ပါသော ဝါကျရော (၁)ခုကို တင်ပြရလျှင်-

ကျားလည်းကြောက်ရ	ကျားချေးလည်း	ကြောက်ရ	-
-----------------	--------------	---------	---

အပြောပုံစံဖြင့် အဆုံးသတ်ကာ ရေးထားသော ဝါကျရော (၁)ခုကို တင်ပြရလျှင်-
 မျောက်သားစားချင် မျောက်မျက်နှာ မကြည့် နှင့်
 တို့ဖြစ်သည်။

၃၊ ၂၊ ၂၊ ၂။ အမှီဝါကျနှစ်ခုပါသော ဝါကျရော သုံးသပ်ချက်

၂၊ ၂၊ ၂။တွင် တင်ပြခဲ့မှုများအရ မြန်မာစကားပုံစာအုပ်တွင် အမှီဝါကျနှစ်ခု
 ပါသော ဝါကျရောဖွဲ့ပုံ (၃)ခု ပါဝင်သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ ယင်းတို့ကို
 စိစစ်လေ့လာကြည့်သောအခါ ကြိယာမပါ ရေးထားသော ဝါကျရော(၁)ခု၊ လုံးတွဲ
 ကြိယာဖြင့် ရေးထားသော ဝါကျရော (၁)ခု၊ ကြိယာဝိဘတ် အငြင်းပြပစ္စည်း
 ပါသော ဝါကျရော (၁)ခု ဟူ၍ ရေးထားကြောင်း သိရသည်။ ယင်းတို့ကို တင်ပြ
 ရလျှင်-

ကြိယာမပါရေးထားသော ဝါကျရောမှာ-

ငါးရံရအတူတူ ငါးခုရ ခွဲခြမ်းခြမ်း - -

လုံးတွဲကြိယာဖြင့် ရေးထားသော ဝါကျရောမှာ-

ငါးတု ခရပွက် အိုင်ပျက် -

အငြင်းပြပစ္စည်းပါသော ဝါကျရော-

ဆင်ကောင်ကြီးတွေ့မှ ဆင်ခြေရာရှာရန် မလို -

တို့ ဖြစ်သည်။

၃၊ ၂၊ ၂၊ ၃။ အမှီဝါကျသုံးခုပါသော ဝါကျရော

၂၊ ၂၊ ၃။တွင် တင်ပြခဲ့မှုများအရ မြန်မာစကားပုံစာအုပ်တွင် အမှီဝါကျ
 သုံးခုပါသော ဝါကျရောဖွဲ့ပုံ (၃)ခု ပါဝင်သည်။ ထိုဝါကျများကို ကြိယာဝိဘတ်
 မပါသော ဝါကျရောဖွဲ့ပုံစံဖြင့် ရေးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ သာကေတစ်ခုဖြင့်
 တင်ပြရလျှင်-

ဖားနိုင် ဖားစား ငါးနိုင် ငါးစား -

ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

နိဂုံး

‘တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဝါကျဖွဲ့ပုံ’ ဟူသော ဤစာတမ်းတွင် ကဏ္ဍ(၃)ခုခွဲကာ တင်ပြခဲ့ပါသည်။ **ကဏ္ဍတစ်** တွင် တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ အဓိပ္ပာယ် မြန်မာစကားပုံ စာအုပ်တွင်ပါသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များအတိုင်း အကိုးအထားအတိုင်း အတိအကျဖြင့် တင်ပြခဲ့သည်။ **ကဏ္ဍနှစ်** တွင် မိမိဖတ်မှတ်ထားသည့် စာပေများ၊ ပညာရှင် ဆရာများ၏ သင်ပြမှုအရ သိလာရသော အတွေးအမြင် သိမှတ်မှုများအရ စကားပုံများ၏ ဝါကျဖွဲ့ပုံကို (၂)ပိုင်း ခွဲခြားကာ အသေးစိတ် တင်ပြခဲ့သည်။ **ကဏ္ဍသုံး** တွင် ကဏ္ဍနှစ်တွင် တင်ပြခဲ့သည်များကို မိမိဉာဏ်ပညာအရ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ သုံးသပ်တင်ပြ ခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစာတမ်းမတင်သွင်းမီအချိန်ထိ မည်သူမျှ မလေ့လာဖူးသေးသော ‘တိရစ္ဆာန်ကို တိရစ္ဆာန်ဖြင့် ခိုင်းနှိုင်းသော စကားပုံများ၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဝါကျဖွဲ့ပုံ’ကို တင်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာစကားကို အထူးပြုလေ့လာသူများ အတွက် မိမိသူတေသနပြုမည့် ခေါင်းစဉ်များကို စဉ်းစားရာတွင် အထောက်အပံ့ ကောင်းဖြစ်မည်ဟု စာတမ်းပြုစုသူက ယုံကြည်မိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၉၆)။ *မြန်မာစကားပုံ*၊ တတိယအကြိမ်။ ရန်ကုန်၊ တက္ကသိုလ်များပုံနှိပ်တိုက်။
 မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။ (၂၀၀၈)။ *မြန်မာအဘိဓာန်*၊ ဒုတိယအကြိမ်။ ရန်ကုန်၊ နေလင်းပုံနှိပ်တိုက်။
 မြန်မာစာနှင့်ဘာသာစကားပညာဦးစီးဌာန။ (၂၀၁၆)။ *ခရီးဆောင် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ အဘိဓာန်*၊
 ဒုတိယအကြိမ်။ ရန်ကုန်၊ ပုံနှိပ်တိုက်မပါ။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Crystal, D.(2004). *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*.(5th.edn.) Malden, Blackwell Publishing Ltd.

လေ့လာပတ်မှတ်စာအုပ်စာရင်း

ကိုလေး၊ မောင်။ (၂၀၀၃)။ *မြန်မာသဒ္ဒါ (ဘာသာဗေဒလေ့လာချက်)*။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊
 မြန်မာစာပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း။
 ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (၁၉၉၅)။ *ဘာသာဗေဒ*။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ဂျီအီးစီ (ပညာရေး) သမဝါယမ
 လီမိတက်။